

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

3. De Ecclesiis ædificandis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

tionem eam irritam esse ex toto, ita ut non valeat etiam ad primum triennium, quod est iure permittum: sic Bartolus, Iason, Socinus, Rom. & alij apud Covarruuiam lib. ab eod. probati auctores: sed his obstat illa Reg. Iu. In his, quæ separari possunt, utile per inutile non vitatur. Attamen ea hic minime locum habet, quia sit vnica tantum locatio, & cum lex eam ultra triennium fieri prohibeat: sequitur vt ad plures annos facta, ex toto sit irrita.

Quinto quaeritur, An vbi eadem Constitutio est in vsu, non solum locatio ultra triennium irrita sit, sed etiam mandatum alteri datum ad rem Ecclesie locandam ultra triennium? Ait Covarruuias *practico lib. 6. c. 6.* Mandatum quoque irritum esse? vnde sit, vt triennio exacto, mandatarius siue procurator nequeat absque noua commissione ad alterum triennium locare. Quid vero, si mandatum expressim Titio datur ad rem locandam bis, ter, & sepius? Ait idem Covarruuias, atque ego pariter, mandatum elapso primo triennio finiri, & extingui: secus fieret fraus legis: nam eo ipso, quod Titius mandato Beneficij vel Administratoris hanc haberet facultatem, iudicaretur facultatem habere ad rem Ecclesie ultra triennium locandam.

Sexto quaeritur, An Beneficij siue Regulares, siue seculares, qui domos aliquas, vel prædia, bona fide locare solent ad vitam, vel ad certas aliquas generationes, vel in perpetuum, sed in eiusdem necessitatem, vel vtilitatem Ecclesiarum inconsulto Rom. Pontifice, incurrant penas prædicta illa Pauli II. Constitutione irrogatas? Negat Nauarrus in *Commentario supra dict. n. 6. & 17.* ob illa Constitutionis verba: *Qui aliter facere presumpserit.* At qui bona fide citra ausum omnem, ac per ignorantiam facit, non videtur ex præsumptione facere. Quid, si mala fide locauerint? Tunc, vbi eadem Constitutio seruatur, tam quod attinet ad locationem, quam quod ad penas, peccare, & penas contrahere: penas tamen, si vsu receptæ non sint, minime contrahuntur: quamuis peccent Beneficij, ultra triennium locantes.

Septimo quaeritur, An vbi eadem est Constitutio vsu recepta, liceat Beneficij fructus annuos quos ex suis Beneficij percipiunt, ultra triennium locare? Nonnulli, quos sequitur Covarruuias quo dicitur in loco n. 6. sciunt, solum in Constitutione præcipi, ne Beneficij fundos, vel alias possessiones siue res, quæ pertinent ad Ecclesias, in quibus habent beneficia, ultra triennium locent: non tamen prohiberi, quo minus fructus, quos ex Beneficij acquirunt, locent ad longum tempus: tunc enim non locant res Ecclesie, vel res, in quibus beneficia consistunt, sed locant futuros suorum beneficiorum fructus. Et Panormitanus annotauit, *istis eodem Covarruuias*, licere Ecclesie Rectori, & Prælo fructus sibi ratione officij, dignitatis, & beneficij conuenientes, ad totum vitæ suæ tempus locare, etiam si in *Clem. 1. de Reb. Eccl. non alie.* statutum sit, vt res ecclesiarum solum ad breue tempus locari queant: quia aliud est beneficium res ecclesie locare, aliud vero fructus, quos acquirit ex beneficio, quod habet. Vera est hæc sententia, si secundum ius commune loquamur: Caterum puto consuetudine esse receptum, ne Beneficij Clericus locet sui beneficij fructus ultra triennium: quæ seruanda est, vbi fuerit recepta.

Octauo quaeritur, Qua ratione accipitur vtilitas ob quæ rei Ecclesiasticæ alienatio licita sit? Quidam respondent, pretium rei venditæ dicentes esse in bonum Ecclesie vendendum: ac ideo vtilitatem accipiunt eam, quæ est perpetua, & euidentis: vt cum aliquid ædificatur, vel cum res aliena immobilis, aut quæ pro tali habetur, acquiritur vel cum res alienum aliqui notabile soluitur, Cardinalis tamen in Clementina prima, De rebus Ecclesie non alienandis, arbitratu necessarium non esse, vt rei venditæ pretium in rem conuertatur perpetuo duraturam: satis esse, si inde Ecclesia percipiat redditum maiorem, vel certe parem, aut minorem, sed commodiorem: quod insinuat Glo. in c. Ea enim, §. Hoc ius, in verbo Probat 10. q. 1.

Az. Infr. Moral. Pars 2.

Nono quaeritur, An liceat Rectori Ecclesie alienare ex causis iure permittis rem donatam Ecclesie ea conditione, ne alienare possit? Ratio dubitandi est, quod in *Auth. de Alie. & emphyteusi, Collat. 2. §. Sanctissimi*, ait Imperator, res Ecclesie alienare posse pro captiuis redimendis: nisi eo pacto donata fuerint, ne alienari queant. Sunt qui existiment tunc alienari posse, cum Ecclesia alia bona non habeat quibus possit necessitati, vel vtilitati, vel pietati consulere: secus vero, si habeat. Alij tamen probabilius opinantur, eo pacto nihil obstante, licere Ecclesie rem alienare in causis iure concessis, quia ea conditio adiecta tanquam turpis, pro non adiecta habenda est. Sic Goffredus, Hosti. Inno. & Panorm. quos cit. Silu. in verbo *Alium quest. 28.* Archidiaconus, eodem auctore scriptum reliquit: Si monasterio donarentur possessiones ea audita pœna, vt si alienet, eas amittat: cum tamen Monasterium, vel ex Regula, vel ex Constitutionibus suis possessiones habere non possit: pœna conditio apposita pro non adiecta habenda est, quia turpitudinem continet: quamuis locum habeat eiusmodi conditio, quando Monasterium alienauerit extra causas iure permittas, hæc enim ratione testatoris donum, & voluntatem conuenit interpretari, videlicet ne extra causas legitimas fiat alienatio.

Decimo quaeritur, Verum Canonicus alicuius Ecclesie, cui in certis causis commissa est alienandi facultas, possit alienando transferre in suos consanguineos, vel propinquos? Testis est Panorm. in c. *Vt super, de reb. eccl. si alie. vel non alie.* pleiosq; Civilis iuris interpretes censere, in vniuersum licere Administratori rerum Ecclesiasticarum alienando transferre in suos propinquos, quod probant ex *Auth. Quibuscumq; modis. C. De sacrosanctis Ecclesiis.* Sed Panormitanus sentit id tantum locum habere in Oeconomis, & alijs similib. administrationib. non item in Præpositis, siue Prælati. Silvester in *prænotato loco quest. 22.* tuta credit conscientia posse id etiam Oeconomum facere: ex causa iusta & debita, & citra vllum Ecclesie detrimentum.

Vndecimo quaeritur, Vtrum mortuo Episcopo, Collegium Canonicorum possit alienare Ecclesiarum bona? Respondet Panormitanus in c. 1. *De sede vacante*, & meo iudicio recte: Aut sunt bona quæ seruando seruari non possunt, & hæc potest Collegium absq; vlllo Rom. Pontificis consensu: nam eadem ratione potest tutor pupilli bona absque eius consensu alienare. *Lex qua iutores, C. de administratione tutor. C. l. Tutor, qui reprobiorum ff. eod. tit.* Aut sunt bona, quæ seruando seruari possunt, & hæc si ad Ecclesiam Cathedrali pertineant, citra summi Pontificis assensum alienare non potest: vt colligitur ex *cap. primo de Reb. Ecclesie non alien.* Si vero ad inferiorem ecclesiam spectent, alienare potest, duob. seruatis: Vt id scilicet in magna, & grati duntaxat Ecclesie necessitate faciat: Deinde si Ecclesia diu vacatura credatur, quod nimirum euenit, quando in hisce duab. causis ecclesie Curator, vel Administrator dari consueuerit. *ca. primo, de Rebus Ecclesie non alien.*

CAP. III.

De Ecclesiis ædificandis.

Ecclesia in iure Canonico, & ciuili dupliciter accipi solet: vno modo pro æde sacra, in qua res diuina sit, & sacramenta administrantur: Sic enim placuit etiam Imperatoribus Ecclesiam accipere, vt patet ex tit. in *C. de sacrosanctis Ecclesiis.* Altero modo pro multitudine credentium in Christum. De Ecclesia secundo modo sumpta, tractauit *superius li. 5.* Nunc agam de Ecclesia primo modo accepta.

Primo quaeritur, Quid in iure canonico nomine ecclesie intelligatur? Intelligitur locus publicus Episcopi auctoritate fundatus, in quem Christiani conueniunt ad rem diuinam audiendam, & sacramenta suscipienda. Vn-

de tria requiruntur, ut ædes aliqua sit Ecclesia. Primum, ut Episcopi auctoritate fundatur: alioqui enim locus religiosus, & sacer esse non potest. Alterum, ut fundata sit, ad rem diuinam faciendam, & Sacramenta conferenda. Tertium, ut sit consecrata: alioqui non Ecclesia, sed Basilica dici potest: id est, Domus regia, *Glossa capit. primo. De Religiosis domibus, Panormitan. in Rubrica, de Consecratione ecclesia, vel altaris, vel dici potest Oratorium, quod auctoritate priuata potest extrui: capitulo Vniuersique, de Consecratione, distinctione prima*, sed in eo, sine auctoritate Episcoporum res diuina fieri non potest: alioqui enim Clericus diuina celebrans, ab officio deicitur, *cap. Vniuersique, & capitulo, Nullus Presbyter, de Consecratione, distinctio. 1.* Ex quo fit, ut statuto quo pena irrogatur committentibus delictum in Ecclesia, non comprehendantur, qui delictum admitterint in æde citra Episcopi auctoritatem fundata. *Glossa, & Panormitanus in capitulo de. de Consecratione Ecclesia vel Altaris.*

Item in ijs quæ sunt odiosa, & pœnalia, nomine Ecclesie non continetur hospitalis domus, nisi Episcopi auctoritate sit fundata: *Gemin. post Lapum, c. Cupientes §. 1. de el. et inf. Selu. de beneficiis par. 1. q. 6. n. 19.*

Secundo quaeritur, Cuius auctoritate fundari Ecclesia possit? Respondeo distinguendo: in loco, qui exemplis non est, nequit fundari absque Episcopi auctoritate, *capit. Nemo 1. de Consecratione, distinctione prima Authent. de Ecclesiasticis titulis, §. Si quis autem.* Si locus vero exemplis sit, nemo potest Ecclesiam fundare sine consensu Rom. Pontificis, *c. Auctoritate, de Priuil. inf. x. Et sic intelligitur id quod habetur in c. Doctorum, & capit. Præcepta, de Consec. dist. 1.*

Tertio quaeritur, An quis possit Ecclesiam extruere in solo alieno? Respondeo, cum Raynerio, & Hosti. quos citat Syluester in verbo Ecclesia 2. quæst. 3. iure non posse: at si soli dominus Laicus sit, & ipso sciente, & non contradicente quis Ecclesiam fundauerit, ipsa Ecclesia libera omnino manebit, hoc est, non acquiritur ei ius patronatus in ea: *argumento sumpto ex cap. Si seruus, distinctio. 54.* Sibi imputet, quod sciens non contradixerit. Si autem eo infuso Ecclesia fundatur, erit quidem ipsa Ecclesia libera, sed is qui extruit, cogitur ad seruandum indemnem dominum soli, immo ipsæ etiam Episcopi si ponendo primarium lapidem, vel etiam postea consecrando Ecclesiam negligens fuerit in veritate indaganda, debet quoque refarcere damnum illatum domino soli, *argumento ex c. Nemo, de Consec. dist. prima, & c. Comperimus 14. qu. 3.* Si autem solum fuerit alienus ecclesie, vel Collegij Ecclesiastici: tunc Ecclesia, quæ fundata est, & constructa, manet illi subiecta, hoc est acquiritur illi ius patronatus, *c. quæst. sunt. 16. q. 4. & c. Apostolica, 8. q. 1.*

Quarto quaeritur, Quis debet primarium lapidem in fundatione ecclesie ponere? Glossa communi consensu approbata ait, in capitulo, Nemo, de Consecratione, distinctione prima, & capitulo, Placuit prima quæstione secunda. Episcopi est primarium lapidem ponere in capitulo, Nemo, de Consecratione, distinctione prima, sic habetur: Nemo Ecclesiam adificet, antequam Episcopus eius iuris veniat, & ibidem Crucem figat, publice atrium designet. Et in Authentica, de Ecclesiasticis titulis §. Si quis autem, Collatio nona, dicitur: Si quis autem voluerit fabricare venerabile Oratorium aut Monasterium præcipimus non aliter inchoandam fabricam, nisi locorum sanctissimus Episcopus orationem ibi fecerit, & venerabilem fixerit Crucem. Et Authentica, de Monachis, versiculo, Illud igitur, Collatione prima legimus: Illud igitur, aucto aucto dicendum est, ut omni tempore, & in omni terra si quis adificare voluerit venerabile Monasterium, non prius licentiam esse hoc agendi, quam Deo amabilem locorum Episcopum aduocet, & ille manu extendat ad eum, & per orationem locum consecret Deo signum in eo salutis nostræ signum, videlicet Crucem. Idem profertur in Auth. ut nullus fabricet Oratorij domos, versiculo, Sancimus, collatio quinta, & quamuis in his locis mentio expressa non fiat de primario lapide

ponendo ab Episcopo: communiter tamen Doctores interpretantur huiusmodi Constitutiones eo sensu, ut necesse sit episcopum primarium lapidem in fundatione ecclesie ponere, quia dicitur: *Ut nemo incipiat ecclesiam extruere, nisi prius Episcopus in eo loco precibus Deum inuocet, & Crucem figat.*

Quæres, An Episcopus possit per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere? *Gloss. in c. Nemo, de Consec. dist. 1. verb. Veniat.* videtur significare id posse facere, episcopum per se, vel per alium: *ita enim Selu. de beneficiis, par. 1. q. 6. n. 9.*

Quinto quaeritur, An necesse sit, ut episcopi consensus accedat principio, cum ecclesia incipit fundari, vel extrui, An vero satis sit, adesse huiusmodi consensum, postquam est ecclesia constructa, vel cum consecratur? De hac quæstione Selu. in tract. de beneficiis 1. quæstione 6. numer. 8. ubi dicit Abba. sensibile requirit, ut episcopus principio consentiat. Respondeo tamen sufficere, si episcopus consentiat, post constructam ecclesiam: id probat Selu. auctoritate Zabarella, Cardinalis, Rochi, Curtij, & aliorum. Vnde Archidiaconus in c. Nemo, de Consecra. dist. 1. ait: *Si quis adificet domum non eo animo, & voluntate, ut sit Ecclesia, potest Episcopus eam in ecclesiam conuertere, & consecrare: quemadmodum Bonifacius Quartus Pantheon. hoc est, Templum Dijs Gentium dicatum, consecrauit in ecclesiam omnium sanctorum, & alij Romani Pontifices fana Gentium in ecclesias conuerterunt, Deo, Beatæ Virgini, vel sanctis Cæli incolis consecratis.*

Sexto quaeritur, An in ecclesia ædificanda sufficiat tacitus episcopi consensus? Abbas in c. Cura, de Iure Patron. ut refert Selu. de beneficiis par. 1. q. 6. n. 21. censet requiri expressum consensum: quia in ijs, quæ odiosa sunt, inquit, non sufficit tacitus consensus, & odiosum est ius patronatus, quia ecclesia tali iure subiecta libera non manet. Card. n. tamen in c. Cura, docet sufficere tacitum consensum episcopi, scilicet, si episcopus sciuerit ecclesiam constructi, & non impediuerit, neque contradixerit, cum tamen facti potuisset. Hanc sententiam sequitur Rochus de Iure Patron. q. 8. & Ioan. Selu. de benef. par. 1. q. 6. n. 24. & meo iudicio, hæc opinio est verior. Et quamuis Abbas dicit esse odiosum, ecclesiam constructi, eo quod is qui fundat, vel constructi, acquirit in ea ius patronatus, si solus tacitus consensus episcopi sufficit: odiosum tamen non est, ius patronatus: Nam tamen ecclesia libera non maneat, in bonum tamen ecclesiarum cedit, ut Laici ecclesias fundent, adificent, & dotent.

Septimo quaeritur, An ecclesia fundati, constructi, & consecrati possit sine dote? Respondeo: Non posse in Authen. de Ecclesia 11. §. Si quis autem, collatio nona dicitur: *Si vero quis semel ceperit aut nouam adificare Basilicam, aut veterem renouare, modis omnibus compellatur à beatissimo locorum episcopo, & Oeconomis eius, & ciuili iudice, eam explorare: & si distulerit, hoc moriente hæredes eius opus inchoatum adimplere. Item is qui fundat, & constructi, vel eius hæres, iure cogitur ad dotem assignandam ea. Cum scitis, de Consecratione Ecclesie, & c. Placuit 1. quæstione 8. Quæres, quanta debeat esse dote? Debet esse tanta, quanta requiritur, ut ex ea viuere commode possit vnus Presbyter cum Clerico ministro, habita ratione obuentioium spiritualium, in Authen. Ut nullus fabricet Oratorij domos, versiculo, Sancimus, habetur, requiritur dote, quæ sufficit ad luminaria & ad domus custodum alimenta, & ad seruum ministerium. Idem statuitur in l. Nemo, de Consecratione, distinctione prima: Et secundum Archidiaconum in c. Nemo, de Consec. distinctione prima, & Glossa in capitulo, Secundum, vigesima tertia, quæstione octauæ: sufficit ei vnus mansus, id est, prædium, quod arari, & coli possit ab vno pari bouum, quodque immune, ac liberum debet esse ab omni seruitute, & onere temporali, capit. primo, de Censibus. Nec tunc Presbyter iure compellitur, ad hospitalitatis onus sustinendum, vel ad aliquid episcopo perfoluendum, nisi quoad potest donec eius ecclesia ad pinguiorem fortunam peruenit.*

Argumento sumpto ex c. Cum dilectus, de Consuetudine. Porro Ecclesie Religiosorum Mendicantium sine dote edificari queunt. Idem iuris est de Ecclesijs, quæ edificantur in Monasterijs redditus annuos habentibus, ut notant Auctores, c. 1. de Censib.

Octauo queritur, Quid docendum, si episcopus nolit primarium lapidem ponere, aut suum ad id præstare consentiam in fundatione Ecclesie? Respondeo, eum posse compelli auctoritate superioris Antistitis, videlicet Archiepiscopi, vel Primatis, videlicet si Episc. absq; rationabili causa suum consensum denegauerit. c. Nullus, de Iure patronatus. Vbi Panormitan. generatim ait: Vbi requiritur consensus vnus in fauorem, & gratiam alterius, si reuerit consentire absq; legitima causa, possimus superiorum adire, ut cogat eum ad consentiendum. Vnde colligit, si statuto caueatur, ne qua femina possit matrimonium contrahere cum minori viginti quinque annis absque consensu duorum agnatorum, si agnati consensum denegent sine iusta causa possunt ad consentiendum compelli auctoritate superioris. Sic etiam Selua de Beneficijs, parte prima, quaestione 6. numer. 15.

Nono queritur, Quid faciendum, si dubitetur, An in fundatione, vel extructione Ecclesie episcopi consensus accesserit? Respondeo, cum Archidiacon. in c. Nemo, de Consecr. dist. prima, & Ludouico Romano in suis singul. Singula. 320. Et Ioanne Selua de Beneficijs, parte prima, quæ sext. n. decimo sexto, Ecclesiam credi semper fundatam, vel constructam consensu Episcopi, si in ea publice Missarum sacrificia fiunt, vel si in ea altare sit, & quod vocant Campanile, & dummodo is locus Ecclesie speciem & imaginem præ se ferat.

Decimo queritur, Quisnam Ecclesiam reparare iure cogatur? Respondeo, cum Hostiens. quem citat Siluest. in verbo, Ecclesia, secunda, quæ quarta: reparari debere sumptibus ipsius Ecclesie, si portionem habent deputatam ad vsus, capitulo vnico, decima, quaestione tertia. Quod si hæc portio ad id non sufficiat, Rector & alij, qui in ea beneficia habent, conferre, & contribuere debent. capitul. primo, de Ecclesia adificandis, & capitul. Si Monachus, decima sexta, & quaestio prima, vel standum erit ordinationi Episcopi, vel maiori parti Capituli, ut vocant, capitul. vltimo, de ijs, quæ fiunt a maiori parte Capituli. Item vbi quæ sit consuetudo recepta, ut Laici suis impensis Ecclesiam reparent, id debent facere, quia ibi Sacramenta percipiunt, & rem diuinam audiunt, capitul. Quicumque, & capitul. Filij, decima sexta quaestione septima. Immo ad eam consuetudinem seruandum compelli queunt. c. Ad Apostolicam, de Simonia vbi vero talis consuetudo non extat, qui percipiunt quartam partem proventuum, quæ olim per Canones fabricæ erat deputata, eam soluere debent, vt reparetur Ecclesia: qua reparata, ad eisdem ea quarta portio proventuum redibit. Vnde Panormit. c. primo, de Ecclesijs adificandis ait: Prælatum debere quartam partem reddituum tribuere ad reparandam Ecclesiam, quando ad id nullos proventus habet Ecclesia, & consuetudo non transtulit ad populum onus fabricæ. Quod si quarta illa portio ad reparationem Ecclesie non sufficit, conferti & compellendi sunt, qui in ea beneficia possident, quando, detractis sibi necessarijs, aliquid superest.

Vndecimo queritur, An possint Ecclesie destrui, & ad vsus profanos conuertri? Respondeo, Ecclesias, Oratoria, Monasteria, conuertri non posse ad vsus profanos, capitul. Quoniam, decimanona, quaest. tertia, & c. Quæst. sunt. 17. quæ quarta. Immo, si destruantur ligna, & lapides, conuertri nequeunt ad priuatos laicorum vsus: quamuis, vt ait Gloss. in capitul. Qua semel, citato, ex huiusmodi lignis, & lapidibus conitru potest dormitorium, vel capitulum Religiosorum, quod vocant, vel possunt huiusmodi ligna in coquina Monachorum comburi. c. Ligna, de consecratione dist. prima. Item quamuis Ecclesie ædificium sit omnino dirutum, loci solum sacrum remanet. Gloss. in ca. Qua semel 19. quaest. 3. ex l. Æde sacra. ff. de contrahend. em-

ptio. Siluest. in verbo, Ecclesia 2. quaest. 5. Præterea Monasterium conuertri non potest in Ecclesiam sæcularem. Gloss. in §. Queritur si Monasterium, decimanona, quaestio tertia, nisi Monachi in eo male viuant, tunc enim iure queunt Monasterio eijci restitutum in eo Canonicis sæcularibus. Id vero totum fieri debet auctoritate Papæ. Si roges, An Episcopi auctoritate Monasterium possit tunc in Ecclesiam sæcularem conuertri? Alan. Tancred. Bernard. Goffred. in capit. Statuimus. 19. quæ 3. senserunt, posse. Sed verius est quod dicit Glossa loco citato, & c. Si episcopus 12. quaestio secunda. id fieri non posse nisi auctoritate Papæ, ut colligitur ex capit. Cum venerabilis, de censuris, & capit. Relatum, ne Clerici, vel Monach. Insuper si non inueniantur aliqui Monachi illius instituti, & ordinis, per quos possit Monasterium conferuari, ac regi: vel Monasterium huiusmodi non possit nisi per Canonicos sæculares commode gubernari, potest auctoritate Papæ ex eo fieri Ecclesia sæcularis. c. Inter, de Religiof. domib.

Quæres, An contra, Ecclesia sæcularis possit in Regularem episcopi auctoritate conuertri? Potest, ut ait Glo. in c. Qua semel. 19. quæ tertia, & c. Si episcopus 12. quæ secunda, & colligitur ex c. Si quis vult. 16. quæ sexta. & clarus ex c. si Episcopus, duodecim. quæ secunda, capitul. Ad audientiam, de Eccles. adificand.

Duodecimo queritur, Sub qua forma sint Ecclesie construendæ? Clemens li. 2. Constitutionum Apostolicarum, c. 57. scribit, Apostolos instituisse, vt ecclesia extrueretur oblonga, & in modum nauis. Vnde idem Clemens epistola prima ad Iacobum fratrem Domini, & Hierosolymorum Episcopum, Ecclesiam vocat nauim. Sic etiam Anacletus Epistola prima. In hoc enim mundo, tanquam in mari versamur, & varijs ac multis malorum procellis iactati, in ecclesia tanquam in naui tuta seruamur. Idem quoque Clemens loc. cit. ait Apostolos instituisse, vt in ecclesia Altare primum, & maximum erigeretur versus Orientem, & sanctus Paulinus epistola duodecima, ad Severum, dicit ecclesias esse edificandas, vt versus Orientem prospiciant, si id commode fieri potest, Traditio est Apostolica, vt ad Orientem conuerfi oremus. Iustinus ad Orthodoxos, quæ centesima decima octaua. Tertullianus in Apologia, cap. decimo sexto: Origines in Numeros, Homilia quinta: Athanasius, quæ 14. Basilus, de Spiritu sancto, capit. vngesimo septimo: Nyssenus in libro de Oratione. Epiphanius lib. 1. c. 17. Aug. de Sermone Domini in Monte, c. 19.

Decimo tertio queritur, An diruta ecclesia, omnia eius priuilegia censeantur amissa? Respondeo, cum Innoc. & Abbate capitulo secundo. De noui operis nunciis. distinguendo: Si ecclesia destruitur auctoritate superioris ob delictum Clericorum, siue ob aliam iustam causam, Clerici ibi instituti, non possunt amplius vocari canonici, vel Clerici illius ecclesie, nec aliquid ex prouentibus illi ecclesie deputatis percipere queunt. Idem iuris est, si ciuitas auctoritate superioris solo æquetur; incolæ eius nequeunt deinde appellari ciues illius, quia destructa est, & omnia illius priuilegia sublata. argumento sumpto ex l. Si vsus fructus. ff. quibus modis vsus fructus amittat. si vero ecclesia diruatur, vel ab hostibus, vel à tyranno, vel vt reparetur, tunc retinet omnia sua priuilegia: item si auctoritate superioris ad alium locum transferatur, vel alteri ecclesie vnatur, siue coniungatur. sic etiam Siluest. verbo, ciuitas: quæ 2. vnde Clerici illius ecclesie se possunt appellare Canonicos, vel beneficiarios, vel Clericos illius: & illis vita defunctis successores illorum, Glossa, vt citat Abbas in cap. Statutum, de elect. in 6.

Vnde fit, vt ecclesia secundo modo destructa, & reparata retineat Pontificium priuilegium, quo visitantibus illam ecclesiam certis quibusdam diebus, conceduntur condonationes peccatorum, quæ Indulgentiæ vocantur.

Idem iuris est, si in certa aliqua ecclesia sit Altare habens Pontificium priuilegium, vt qui in eo Missæ sacrificium pro defunctis fecerit, & obtulerit, liberet vnâ animam ab igne Purgatorio, & destruitur, vt reficiatur, vel

auctoritate superioris ad alium eiusdem ecclesie locum transferatur, retinet privilegium antiquum: quia videtur esse concessum in bonum illius ecclesie, in qua est erectum Altare, & id probat ratio supradicta, de ecclesia. Desinunt tamen Indulgentie predictae, si ecclesia vel Altare destruat, donec reedificetur, vel reparatur. *Syluester Indulgentia, quest. 5. vers. 7. Indulgentia durans, ubi ciant Paludanum.*

Decimo quarto quaeritur, Quot sint ecclesiarum differentiae? Sunt multae: nam est ecclesia Parochialis, Baptismalis, Collegiata, Cathedralis, Metropolitana, Conventualis, Curata, Matrix.

Parochialis ea est, quae habet Parochiam, territorium, & e populum certis limitibus episcopi auctoritate distinctum. *Archidiaconus in capitulo Licet Canon, de electione, in sexto.* Possent etiam Parochiae distingui per familias, ita ut quotquot sunt ex certa familia, sint huius, vel illius Parochiae, licet domicilium alio transferant. Sic enim incolae unius oppidi per familias distincti possunt pertinere ad duas iurisdictiones dominorum in eo oppido praesidentium.

Quaestio dubia est, An in iure communi, cum aliquid decernit de Ecclesijs parochialibus, appellatio illi intelligatur ecclesie, quae habitu tantum, & potentia habent Parochianos? Inno. & Ioannes Calderin. *in capitulo de multa, de Præbendis. Speculator 1. de Legib. §. Videndum, sententiunt intelligi.* Sed oppositum docent, Glossa in capitulo, *Licet Canon, in verbo (Parochialis) de electione in sexto.* Hostiensis capitulo *De multa, de Præbendis.* Ioan. Andr. *in capitulo De multa.* Paulus Cast. *in Clementina prima, de officio Vicary: Federicus Senensis consilio 130.* Abbas *in supra citatis capitulo De multa.* Et hoc est dicendum, quod in eo iudicio solum habet in Ecclesia, cuius Parochiani omnes, vel mortui sunt, vel in lingua loca discesserunt, ita ut facile, aut breui redire non possint: alioquin enim si breui, aut facile redituri sunt, censetur Parochialis actu.

Baptismalis, vocatur ea Ecclesia, in qua est fons aquae ad Baptismum sacrae & destinate: quae non eo ipso, quo est baptismalis, pro Parochiali habetur, cum non habet Parochiam, territorium, & populum suae curiae subiectum. *Federicus de Senis, consilio centesimo trigesimo quinto.* Eadem ratione Ecclesia non est Parochialis eatenus solummodo quod ius habeat tradendi sepulturae mortuos. *Archidiaconus c. primo, de sepulturis in sexto: Host. in c. Quia nonnulli, de Clericis non residentibus.* haec enim possunt convenire ecclesiae consuetudine, privilegio, vel concessu Parochi, vel Episcopi.

Collegiata, ea vocatur Ecclesia, in qua est Clericorum Collegium, & non est cathedralis, nec Regularis. Cognoscitur Ecclesia Collegiata, primum ex eius institutione quod si id ex institutione non constat, tunc censetur Collegiata, quando habet arcam communem, & potest, ac solet Actorem, siue Syndicum constituere, per quem iurat, & lites movet, ac tractat. *c. Imperatori, §. c. In pertractandis, de iuramentis Calum. §. l. ff. Quod cuiusq. universitati.* Praeterea itidem suum eligere ahaque similia facere potest, & significans, de appellat. Si quaeras, An si statutum penale faciat mentionem de Collegio, comprehendat illud, quod tantum est Collegium habitu, non actu? Arbitror non comprehendere, ut colligitur ex *Abb. c. De multa, n. 24. de Præbendis.*

Cathedralis Ecclesia est, in qua episcopus praesidet, ob cuius Cathedralis, & Sedem dicta est Cathedralis.

Metropolitana est, quae habet Archiepiscopum: Sicut Primatialis, quae Primatem: & Patriarchalis, quae Patriarcham habet, quamvis in Urbe quatuor Ecclesie dictae sunt Patriarchales, hoc est, primariae, & principales, videlicet ecclesia Sancti Iohannis Lateranensis, Sancti Petri in Vaticano, Sancti Pauli in via Hostii, & Sanctae Mariae Maioris in Monte Esquilino.

Si quaeras, An appellatione Cathedralis Ecclesiae, vel

Metropolitanae intelligatur etiam Patriarchalis Glossator in *Regula III. Cancellaria* negat intelligi in odijs & poenis: quia sicut Cathedralis generali nomine ecclesiae non comprehenditur in ijs, quae sunt odiosa, & poenalis, & hoc propter honorem, & dignitatem Cathedralis: Sic in odijs & poenis appellatione Cathedralis non continetur Patriarchalis propter singularem eius dignitatem. Deinde, quia quando sumus Pont. vult Regulam, vel constitutionem Pontificiam locum habere in ecclesijs Patriarchalibus, exprimit eas Mandosius in *Regula tertia Cancellaria, q. 2.* docet appellatione Cathedralis, vel Metropolitanæ comprehendi etiam Patriarchalem, licet materia sit odiosa, & poenalis. Id probat ex capite. *Cleros, distinctione vigesima prima: ubi postquam expositum est, quid sit Patriarcha, Archiepiscopus, Metropolitanus, & episcopus, subditur, Omnes supradictos Ordines vno eodemque vocabulo episcopos nominari. Item, quia nomen (Ecclesia) convenit Cathedrali & Patriarchali. c. Constantinopolitana. ca. De Constantinopolitana. dist. 21.* Nihilominus probabilis est Glossatoris opinio.

Conventualis ecclesiae nomine venit ea, quae conventum, siue ceterum Clericorum habet. Dubia quaestio est, An iure communi, ecclesiae conventuales nomine intelligatur Regularis tantum, An etiam secularis? Mandosius in *Regula tertia Cancellaria quest. 3. n. 3.* docet, appellatione Conventualis iure communi intelligi ecclesias Regulares, & seculares. capitulo *Cum in tertia, de Electione,* ubi statuitur, ut servetur forma electionis in omnibus ecclesijs Conventualibus, & capitulo *Nobis fuit, de iure patronatus.* Vbi Gloss. in verb. *Conventuali,* dicit, eo ipso dicit Conventuale, quo duo vel tres in Collegio sunt. Et Hostien. *ibidem vers. Quaterum,* pro eodem ponit, Conventuale, & Collegiatam ecclesiam. Et Abbas *in c. Cum in terra, de elect. Notab. 1.* scribit, quamlibet ecclesiam collegiatam, licet non sit regularis, sed secularis, dici posse conventuale: nam Conventus, Collegium, & Capitulum sunt Synonyma, licet vulgares homines Congregationem Religiosorum Conventum appellent: scilicet calatium vero, Capitulum.

Curata ecclesia est ea, quae curam animarum habet exteriorem, interiori tunc, hoc est, siue in foro contentioso siue poenitenti. *Innocentius cap. dudum, 2. de electio. Abbas cap. de multa, numer. 24. de Præbendis.* Quae est curata solum & non Parochialis, distinguitur a Parochiali: nam Parochialis habet curam animarum interiori, & ideo Sacramenta Populo administrat? Curata vero ecclesia habet iurisdictionem exteriori & ideo Praepositi ei, potest suspendere, excommunicare, interdicere, visitare, inquirere: & procuraciones ratione visitationis accipere. *ca. Dudum, secundum de Elect. vers. Sed cum in iure confessus fuerit, §. ibi Gloss. in verbo, suspendit.* Inno. & Abb. *in c. De multa, de Præbendis.* Si regularis sit, habet Monachos, & Conventum Si secularis, habet Clericos sibi subiectos. Omnis ecclesia Parochialis habet curam animarum: sed non omnis: quae curam habet, est parochialis. *Ioan. Andr. c. Super eo, de Præb. in sexto:* Aliqui Archidiaconi, Archiepiscopi, Diaconi, habent curam animarum exteriori. *Inno. cap. De multa, de Præb.*

Si roges, An in iure communi pro ecclesia curata habeatur ea, quae tantum habitu, & potentia, non actu habet iurisdictionem exteriori, cuiusmodi est Ecclesia regularis, quae solum olim habuit Monachos, & Conventum, sed modo non item: & secularis, quae quondam ceterum Clericorum habebat, nunc non habet. Videtur sane idem iuris esse de huiusmodi Ecclesia, quod superius dixi esse de Ecclesia habitu, & non actu Parochianos habente.

Matrix Ecclesia, ut dixi superius li. 3. cap. 17. dicitur, ea, quae habet alias Ecclesias sibi subiectas. *c. Ad audientiam. 1. De alijs, Eccl. Item secundum Ioan. Andream. §. Abbas. dicitur Matrix Ecclesia ea, quae est Baptismalis, vel quae est maior ceteris, quae sunt in loco. Clem. 1. de Sent. exc. 6. Ma-*

trix Ecclesia item est, quæ est principalis & primaria in loco.

CAP. IV.

De consecratione Ecclesie.

EXtat in Iure Canonico Titulus de Consecratione Ecclesie, vel Altaris. Ecclesia fundata, constructa, & dotata consecratur, ut in ea populus credentium oret, rem diuinam audiat, & Ecclesiastica Sacramenta percipiat.

Primo queritur, A quo debeat Ecclesia consecrari? Ab Episcopo *cap. Nemo, de Consecrat. distinct. 1.* & is debet esse Episcopus loci, non alienus. Episcopus enim extra suam diocesim ecclesias consecrare non potest, nisi consensu episcopi. *cap. Tua fraternitas, de Consecrat. Ecclesie, vel Altaris.* Quæres, An episcopus possit simpliciter Presbytero delegare consecrandi ecclesiam? Non potest, quia potestas consecrandi ecclesie, est ordinis episcopalis, non iurisdictionis. *c. Quamuis, distinct. 68.* Episcopus solum potest delegare, quæ sunt iurisdictionis, non Ordinis. *cap. A qua, de Consecr. Ecclesie, vel Altaris.*

Secundo queritur, An possit episcopus ecclesiam consecrare absque hoc, quod rem diuinam faciat, hoc est, Missæ sacrificium? Non potest *cap. 2. & cap. De fabrica, de Consecrat. distinct. prima.* Si roges, An Missæ sacrificium factum ab episcopo, sit necessarium ad substantiam consecrationis? Respondeo, cum Hostiensis, Bernardo, & Hugone in *c. Quod sicut, de Electi.* non requiri ex substantia consecrationis, sed solum ex ecclesie præcepto, vel consuetudine, vel ab episcopo Missæ sacrificium fiat. Quare consecratio rata erit, & firma, etiam si Episcopus rem diuinam non fecerit. *Siluest. in verbo, Consecr. 2. n. 1.*

Tertio queritur, An iure possit ecclesia consecrari in die profano, non festo? Potest *c. Tua fraternitas, de Consecr. Ecclesie.*

Quarto queritur, Quando Ecclesia censetur consecrata? Respondeo, censetur, quando cumque id constitit ex instrumento dotationis confecto, vel ex libris in Ecclesia asseruatis, vel ex scriptura in columna, aut tabula aliqua marmorea contenta: vel vno teste, qui se vidisse vel audisse testetur, *c. Solemnitas, & c. Ecclesia, de Consecr. distinct. 1. & c. Sane, 2. q. 11.*

Quinto queritur, Quando ecclesia egeat consecratione? Respondeo, in tribus casibus, ut annotant Doctoras in *c. Proposuit, de Consecrat. Ecclesie, vel altaris.* Primus casus est: Quando nascitur, vel ambigitur, ecclesia sit consecrata, necne, nec appareat aliquid ex prædictis superiori questione, ex quo probetur, eam esse consecratam. Secundus, quando ecclesia fuit igne exusta, ita ut fuerint parietes combusti, vel abradi ex toto, vel ex maiori parte, *cap. Ecclesie, de Consecrat. distinct. 1.* nam ut *Panorm. ait in cap. Proposuit, de Consecr. Ecclesie.* Consecratio consistit in parte exteriori parietum, qui Christinate liniuntur, & in quibus Crucis signum apponitur. Porro, si tectum Ecclesie solummodo fuerit igne exustum, non est iterum consecranda ecclesia, *cap. In lignis, de consecrat. Ecclesie.* Tertius casus est: si ecclesie parietes ex toto, vel ex maiori parte corruerint ita ut oporteat eos denuo reparari, etiam ex eiusdem ecclesie lapidibus, *cap. De fabrica, de Consecr. distinct. 1.* tunc enim ecclesia, quæ denuo erigitur, non est eadem, quæ antea. Secus est, si tantummodo tectum ruerit. *cap. In lignis, supra citato.*

Sexto queritur, An si parietes ecclesie paulatim per partes decendant, & paulatim reparentur, sit ecclesia denuo consecranda? Dux sunt opiniones: Vna asserentium, eam iterum esse consecrandam. Sic Innocentius in Rubric. de Consecrat. Ecclesie, *Panormitan. in capit. Proposuit, supra dicto,* quos secuti sunt teste Siluestro in verbo, *Consecrat. 2. quest. quinta. Angelus, & Rosilla.* Ratio eorum est, quia tunc non manet eadem ecclesia, quæ antea, secundum rei veritatem, sed tantum secundum fictionem, quæ nauis reparata, ea-

dem censetur, quæ fuit antea. *l. quod iterum ff. de leg. 1. at in spiritibus attenditur rei veritas, non iuris fictio.* Altera sententia est, dicentium, non esse iterum consecrandam. Ita Glossa & Hostiensis in *cap. Proposuit, de Consecrat. Ecclesie.* quam communem testatur Syluester in verbo, *Consecratio secunda, questio quinta, vers. seruius est.* Hæc opinio magis ad veritatem accedit, quia sicut non solum secundum Caneones & Leges, sed etiam secundum rei veritatem, nauis, quæ paulatim per partes dissipatur, ac soluitur, & per partes reparatur, est eadem quæ antea, & ciuitas est eadem semper, licet aliqui nascantur, & moriantur, *l. Proponatur ff. De Iudicijs: & flumen manet semper idem, quamuis aqua superueniat, & eius abeat.* Sic etiam re ipsa est eadem semper ecclesia, quamuis paulatim per partes decidat, & reparatur. Er ratio huius est, quia partes ad unctæ sunt vna & eadem res cum partibus, quibus adduntur. Item in his, quæ sunt vnum accessione, vel additione partium, dignius trahit ad se, quod est minus dignum, ut si oleo, vel aquæ sacratæ oleum, vel aquam profanam, siue non sacram addideris. *Ex cap. quod in dubijs, de consecratione Ecclesie, vel Altaris.* Secus est, si modicæ parti parietis ecclesie consecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, sed è contrario: *Siluest. in verbo, aqua benedicta, q. 3.*

CAP. V.

Quot modis Ecclesia consecrata polluitur.

Primo queritur, In quibus casibus polluitur Ecclesia, ita ut sit reconcilianda, non denuo consecranda? Respondeo, polluitur seu violari in sex casibus. Primus est, propter homicidium in ea perpetratum ab aliquo voluntarie, & contra religionem, & libertatem loco sacro debitam. *cap. Proposuit, de consecratione Ecclesie.* Dicitur (voluntarie) quia non polluitur ecclesia, si quis in ea pereat ictu lapidis, qui casu è tecto, vel pariete decidit: nec item violatur, si quis ex amentia, vel furore impositionis factus seipsum interimat. *Hostien. & Hugo in cap. Proposuit, citato.* Secus si compos mentis ex ira seipsum occidat. *Gemin. in cap. 1. de consecratione Ecclesie in 6.* Dicitur, & contra religionem, & libertatem sacro adibus debitam, quia non polluitur ecclesia, si quis alterum interficiat, ut seipsum defendat, adhibito moderamine inculpatæ tutelæ. *Innocent. & Abbas in cap. Proposuit.* Secus esset, si citra talem moderationem periret. Polluitur vero etiam nullo sanguine fuso, ut si iudex in ecclesia furem suspendat, vel si quis furem suffocet. *Ita Gloss. in cap. 1. de consecr. Ecclesie in 6. Abbas, & alij in cap. Proposuit, de Consecr. Ecclesie.*

Si queras, An violetur ecclesia, cum quis vulnus accipit in illa, & mors extra illam sequitur nullo sanguine intra ecclesiam effuso? Respondeo, ecclesiam violari. *Glossa in loco supra citato.* Secus esset, si extra ecclesiam vulnere-tur, & mors intra illam sequeretur.

Rursus si roges, An polluitur, si Martyr intra ecclesiam occidatur? Quidam opinantur, minime eam pollui. Sed *Glossa in eo loco, quem antea protuli,* asserit ecclesiam violari: non quod Martyris sanguis effusus eam polluat: sed quod nefaria sit, & impia Martyris eedes pattata à Tyranno. Et quamuis lauandus non sit locus, in quo effusus est sanguis, ipsa tamen ecclesia est reconcilianda.

Quid si aliquis supra tectum ecclesie, aut in subterraneo loco sub ecclesia latenti perimatur? Respondet *Glossa in prefato loco.* Ecclesiam non pollui, qui non est homicidium intra ecclesiam perpetratum.

Secundo, Polluitur ecclesia effusione humani sanguinis voluntarie, & contra cultum sacro loco debitum facta. *c. Proposuit, de Consecr. Ecclesie, vel altaris.* Dicitur (voluntarie) quia non polluitur, si hæc effusio causa facta sit, sed citra vllum mentis consensum. *Hostiensis, c. Ecclesia, de consecrat. Ecclesie.* Item si vulnus sit acceptum in Ecclesia,